

ЛІТЕРАТУРА:

1. Постанова Європейської Комісії «Про адміністративну співпрацю при стягненні ПДВ» (№ 1798/2003) від 08.10.2003 р.;
2. Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму / В. В. Коваленко, С. О. Дмитров, А.В. Єжов. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 110 с.
3. Міжнародні договори України про правові відносини та правову допомогу. Двосторонні договори. – К.: Ін Юре, 2004. – 367 с.

Юзікова Н. С.,

к.ю.н., доцент

*кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара*

ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ

Аналізуючи питання міжнародних рекомендацій важливо зауважити, що на території України безумовний пріоритет по відношенню до будь-якої галузі права має Конституція, яка має найвищу юридичну силу, є нормою прямої дії (ст. 8). У той же час конституційні приписи ст. 9 Конституції передбачають не загальний пріоритет міжнародного права, а пріоритет норм міжнародного договору, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, після чого міжнародні норми можна вважати частиною національного законодавства.

Важливим у застосуванні міжнародних рекомендацій є збереження національних інтересів України. Реалізовувати тільки ті рекомендації та створювати базу для запровадження окремих положень міжнародних договорів та угод які не впливають на національні інтереси України. Національні інтереси будуть збережені за умови збереження своєрідності засобів охорони дитинства в країні; заходів запобігання та протидії соціально-неприйнятній активності неповнолітніх; власної системи кримінальної юстиції, які відображають економічні, політичні, соціальні та культурно-виховні особливості країни.

Рекомендації, на відміну від конвенцій, не мають для держав-учасниць обов'язкової сили, хоча відповідно до Статуту Комітет Міністрів уповноважений просити уряди країн-членів «поінформувати про прийняті заходи» на виконання рекомендацій.

Комітет міністрів у своїх Рекомендаціях зазначає, що правова система для неповнолітніх, роль якої полягає у розробці заходів соціальної протидії правопорушенням неповнолітніх, які знаходяться у стадії фізичного, інтелектуального і психологічного розвитку, особливо важливого для становлення їх особистості повинна бути невід'ємною частиною загального соціального процесу виховання та захисту молоді. З урахуванням цього ця система повинна передбачати і застосування виховних заходів для надання допомоги дітям в адаптації до соціальної реальності без вчинення правопорушень, таким чином зайняти своє місце у суспільстві у якості нормальних законослухняних громадян.

Проаналізуємо окремі положення міжнародних актів, які визначають підходи гуманного, конструктивного та адекватного реагування на злочинність неповнолітніх та шляхи вирішення проблем запобігання кримінальній активності неповнолітніх.

Рекомендації R (87) 20 Про соціальні заходи щодо злочинності серед неповнолітніх (17.09.1987р.) стосуються конкретних положень запобігання злочинності неповнолітніх, застосування відповідних заходів впливу; ювенального правосуддя та проведення досліджень.

Запобігання злочинності неповнолітніх, зазначається в рекомендаціях, повинно виступати пріоритетним завданням держави. Адже неповнолітні, більше ніж дорослі, піддаються впливу превентивних заходів.

Запобігання злочинності серед неповнолітніх має проводитись шляхом проведення комплексної політики, яка сприяє соціальній інтеграції молоді.

Основними напрямками запобіжної діяльності виступають наступні: соціального запобігання, яке охоплює велику кількість заходів пов'язану із сім'єю, побутовими умовами, освітою, роботою, проведенням дозвілля; запобігання злочинам, що вчиняються під впливом випадкових обставин та попередження за допомогою технічних обставин, що спрямовані на скорочення можливості або ускладнення вчинення злочинів, що провокуються оточуючою обстановкою; індивідуальне запобігання, що полягає у соціальному

обстеженні, наданні допомоги сім'ям, створенні консультативних сімейних Центрів тощо.

У Рекомендаціях Rec(2003)20 Комітету Міністрів державам-членам про нові методи боротьби зі злочинністю серед неповнолітніх та ролі правосуддя щодо неповнолітніх (24.09. 2003р.) передбачено, що основні цілі правосуддя у справах неповнолітніх і пов'язаних з ним заходів для боротьби зі злочинністю серед неповнолітніх повинні бути спрямовані на запобігання правопорушень і повторних правопорушень; реінтеграцію правопорушника у суспільство та задоволення потреб та інтересів потерпілих.

Усвідомлюючи той факт, що, хоча загальний рівень злочинності неповнолітніх залишається більш-менш стабільним, характер і серйозність правопорушень неповнолітніх вимагають нових відповідей і нових методів втручання.

У Рекомендаціях зосереджено увагу на питаннях ефективної діяльності системи кримінального правосуддя, у межах якої важливо здійснити пошук та запровадження новітніх методів і засобів впливу на неповнолітніх правопорушників, використовувати потенціал соціальних інститутів сім'ї, громади.

Традиційна система кримінального правосуддя приймаючи адекватне рішення щодо поведінки з неповнолітніми правопорушниками, повинна враховувати їх конкретні освітні та соціальні потреби відмінні від дорослих осіб.

У Рекомендаціях поряд з питаннями системи правосуддя для неповнолітніх зосереджено увагу на вирішенні проблем насильства, зловживання наркотичними засобами, алкоголем та правопорушеннями. З цією метою рекомендовано державам-членам розробити широкий спектр новаторських та більш ефективних заходів впливу громадського характеру. Ці заходи повинні звертатись не тільки на протидію злочинній поведінці, а й на потреби неповнолітнього правопорушника. До їх реалізації необхідно залучати батьків чи опікунів, за можливості доцільно використовувати процедури посередництва, відновлення та відшкодування шкоди потерпілому. Залучення батьків повинно сприяти усвідомленню і прийняттю відповідальності по відношенню до суспільно неприйнятної поведінки неповнолітнього. Батьки за необхідності та доцільності повинні бути зобов'язані, прийняти участь у консультації або курсах навчання батьків, щоб забезпечити відвідування їх дитиною школи і допомагати суб'єктам профілактики протиправної поведінки у реалізації громадських санкцій та заходів.

Рекомендація N Res (2003) 21 Комітету Міністрів державам-членам «Про співробітництво у сфері попередження злочинів» (24.09.2003 р.) зосереджує увагу на підвищенні ефективності заходів запобігання злочинам, шляхом об'єднання ресурсів різних суб'єктів (державних, приватних, колективних чи індивідуальних). Ефективний превентивний підхід до зниження рівня злочинності та негативних наслідків повинен охоплювати співробітництво на всіх рівнях – національному, регіональному та місцевому, для подолання причин та прийнятних умов розвитку злочинності, зниження ризику для потенційних потерпілих та сприяння високому рівню життя шляхом підвищення суспільної безпеки.

У Рекомендаціях CM/ Res (2010) 1 Комітету Міністрів державам-членам про Правила пробації (20.01.2010р.) зосереджено увагу на основних положеннях пробації, яка полягає в сприянні справедливому кримінальному судочинстві, а також громадській безпеці шляхом запобігання і зниження рівня правопорушень. Правила пробації охоплюють цілу низку заходів, які включають контроль, керівництво і допомогу, спрямовану на соціальну інтеграцію правопорушників, а також на сприяння безпечному розвитку суспільства.

Серед низки заходів, слід звернути увагу на рекомендацію щодо надання підтримки, порад та інформації сім'ям правопорушників. Крім того, заслуговує на увагу рекомендація, що стосується використання знання та досвіду відновних та випробувальних практик у розробці стратегій зниження рівня злочинності, у тому числі шляхом проведення спільних заходів та партнерських відносин між відповідними суб'єктами запобігання злочинності.

Положення, що містяться у міжнародних рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи виявляються корисними при розробці індивідуальних підходів до вирішення адресних проблем у сфері запобігання та реагування на злочинність неповнолітніх та при оцінці ефективності та відповідності правозастосовної практики у означеній сфері.

Враховуючи зауваження та рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи національна політика України, спрямовує реформаторський вектор на формування відповідних підходів, принципів гуманного, конструктивного та ефективного поводження з неповнолітніми при здійсненні правосуддя, а також запобігання й протидії злочинності неповнолітніх.